

Anlatım Bozuklukları

Anlatım bozukluğu, cümlelerin **anlam** ya da **dil bilgisi** kuralları bakımından doğru kurulamamasıdır. Hatalar iki ana grupta incelenir.

1 Anlama Dayalı Bozukluklar

- Gereksiz sözcük: Çıkarınca anlam değişmez.
- Anlam belirsizliği: Cümle iki biçimde anlaşılır.
- Deyim yanlış: Deyim anlamına uymayan yerde kullanılır.
- Çelişki: Kesinlik ve olasılık sözü bir arada bulunur.

2 Dil Bilgisine Dayalı Bozukluklar

- Özne ile yüklem kişi ve sayı yönünden uyuşmaz.
- Olumlu ve olumsuz yüklem aynı özneye bağlanır.
- Tamlayan eki eksik kalır.
- Yanlış ya da gereksiz ek kullanılır.
- Etken ve edilgen fiil birlikte kullanılır.

3 “Ne... Ne De” Kuralı

- Bağlaç olumsuzluk anlamını kendisi taşır.
- Yüklem olumlu kurulur.
- Yanlış: Ne kitap ne de defter yoktu.
- Doğru: Ne kitap ne de defter vardı.

4 Tamlama Kuralı

- Sıfat ve ad tamlaması ortak tamlanana bağlanmaz.
- Yanlış: Özel ve devlet okulları
- Doğru: Özel okullar ve devlet okulları
- Tamlayan eki unutulmaz: Toplantının yapılacağı gün

5 Bunlar Bozukluk Değildir

- Devrik cümle hatasız bir cümle türüdür.
- Uzun cümle tek başına hata sayılmaz.
- Ölçüt: anlam ya da kurala aykırılık.

Yanlış ve Doğru Cümleler

Bozukluk türü	Yanlış cümle	Doğru cümle
Gereksiz sözcük	Geri iade etti.	İade etti.
Çelişen sözler	Sanırım kesinlikle haklısın.	Kesinlikle haklısın.
Özne-yüklem uyumu	Ben sinemaya, o da parka gitti.	Ben sinemaya gittim, o da parka gitti.
Ek yanlışlığı	Okulda gittim.	Okula gittim.
Çatı uyumsuzluğu	Ürünler paketlenildi ve gönderdiler.	Ürünler paketlenildi ve gönderildi.

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEKLER

Anlatım Bozuklukları: adım adım 5 örnek

ÖRNEK 1 ÇATI UYUŞMAZLIĞI

“Ürünler fabrikada paketlenildi ve kamyonlara yüklediler.” cümlesini düzelt.

- 1 “Paketlendi” edilgen, “yüklediler” etken çatıdadır.
- 2 İki fiilin öznesi farklı kalmıştır.
- 3 İkinci fiil de edilgen yapılır: yüklendi.

Cevap: Ürünler fabrikada paketlenildi ve kamyonlara yüklendi.

ÖRNEK 2 ÖZNE-YÜKLEM UYUMU

“Ben kütüphaneye, kardeşim de spor salonuna gitti.” cümlesini düzelt.

- 1 “Gitti” yüklemi yalnız “kardeşim” öznesine uyar.
- 2 “Ben” öznesi yüklemsiz kalmıştır.
- 3 “Ben” için ayrı yüklem eklenir: gittim.

Cevap: Ben kütüphaneye gittim, kardeşim de spor salonuna gitti.

ÖRNEK 3 ANLAM BELİRSİZLİĞİ

“Ödevini bitirdiğini duydum.” cümlesindeki belirsizliği gider.

- 1 Ödev kimin: senin mi, onun mu? Belli değil.
- 2 İyelik eki iki kişiyi de gösterebilir.
- 3 Başa “senin” ya da “onun” zamiri eklenir.

Cevap: Senin ödevini bitirdiğini duydum.

ÖRNEK 4 EK YANLIŞLIĞI

“Yağmurun yağdığı için maç ertelendi.” cümlesini düzelt.

- 1 “Yağmurun” sözündeki “-un” eki gereksizdir.
- 2 Ek atılınca cümle düzelir.

Cevap: Yağmur yağdığı için maç ertelendi.

ÖRNEK 5 “NE... NE DE” KURALI

“Tatilde ne ödevini yaptı ne de kitabını okumadı.” cümlesini düzelt.

- 1 “Ne... ne de” bağlacı olumsuzluk anlamı taşır.
- 2 “Okumadı” ile olumsuzluk iki kez verilmiştir.
- 3 Yüklem olumlu yapılır: okudu.

Cevap: Tatilde ne ödevini yaptı ne de kitabını okudu.

MİNİ TEST

Anlatım Bozuklukları: 10 soruda kendini dene

Ad Soyad:

Tarih:

Doğru / Yanlış:

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde gereksiz sözcük kullanılmıştır?

- A) Kitabı bana geri verdi. B) Parayı geri iade etti.
C) Ödevini erken bitirdi. D) Yarın bize gelecek.

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde anlam belirsizliği vardır?

- A) Annem çarşıya gitti.
B) Kardeşim erkenden uyudu.
C) Bugün hava yağmurlu.
D) Okula geldiğini bilmiyordum.

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde çelişen sözler bir arada kullanılmıştır?

- A) Kesinlikle yarın gelebilir.
B) Belki yarın gelir.
C) Mutlaka yarın gelecek.
D) Yarın geleceğini sanıyorum.

4. "Yaklaşık yarım saat kadar bekledik." cümlesindeki bozukluğun nedeni nedir?

- A) Çelişen sözler B) Anlam belirsizliği
C) Gereksiz sözcük D) Ek yanlışlığı

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde özne ile yüklem uyumsuzdur?

- A) Çocuklar bahçede oynuyor.
B) Kuşlar güneşe göç etti.
C) Ben evde, o da okulda kaldı.
D) Biz yarın yola çıkacağız.

6. "Ne aradı ne de mesaj atmadı." cümlesinin doğru hâli hangisidir?

- A) Ne aradı ne de mesaj attı.
B) Ne aramadı ne de mesaj atmadı.
C) Ne aradı ne mesaj atmadı.
D) Aradı ne de mesaj atmadı.

7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde tamlama yanlış vardır?

- A) Okulun bahçesi çok geniş.
B) Evin kapısı ve penceresi boyandı.
C) Sınıfın duvarı boyandı.
D) Özel ve devlet okulları açıldı.

8. "Sorular çözüldü ve öğretmene teslim ettiler." cümlesindeki bozukluk hangisidir?

- A) Gereksiz sözcük B) Çatı uyumsuzluğu
C) Çelişen sözler D) Anlam belirsizliği

9. "Okulda gittim." cümlesinin doğru hâli hangisidir?

- A) Okula gittim. B) Okulda gittiler.
C) Okulu gittim. D) Okulun gittim.

10. "Ali'nin resmini beğendim." cümlesindeki belirsizliği hangisi giderir?

- A) Ali'nin resmini çok beğendim.
B) Resmini beğendim Ali'nin.
C) Ali'nin çizdiği resmi beğendim.
D) Ali'nin resmini ben beğendim.

Cevap anahtarı

1. B · "İade" zaten geri vermek demektir; "geri" fazladır.
3. A · "Kesinlikle" kesinlik, "gelebilir" olasılık bildirir.
5. C · "Kaldı" yüklemi "ben" öznesine uymaz.
7. D · Doğrusu: Özel okullar ve devlet okulları açıldı.
9. A · "Gitmek" fiili yönelme eki (-a, -e) ister.

2. D · Gelen kişi "sen" mi "o" mu belli değildir.
4. C · "Yaklaşık" ve "kadar" aynı anlamı verir; biri fazladır.
6. A · Bağlaç olumsuzluk taşır; yüklem olumlu olur.
8. B · "Çözüldü" edilgen, "teslim ettiler" etkendir.
10. C · "Çizdiği" sözü resmi kimin yaptığını belli eder.

Konunun tam anlatımı ve daha fazla soru:

tahtaapp.com/blog/dersler/8-sinif-turkce-anlatim-bozukluklari-konu-anlatimi